

Keski-Suomi
2020

Keski-Suomen skenaariot 2050

Varautuminen ja toimenpiteet, kesäkuu 2018

Skenaariokohtaiset varautumissuunnitelmat

Skenaariokohtaiset varautumissuunnitelmat

SKENAARIO 1: Turvaton ja suojautuva yhteiskunta

Maakunnan elinvoimaisuus

- Keski-Suomen ja Pirkanmaan yhteistyön vahvistaminen maakuntien vähetessä
- Korkeakouluyhteistyön kehittäminen Pirkanmaan kanssa
- Biotalouskehittäminen:
 - Bioekosysteemin vahvistaminen (luonnonvarastrategia)
 - Biopohjaisten tuotteiden kehittäminen
 - Biotuotannon menetelmien sertifiointit, puhtaan ruoantuotannon ja puhtaan ympäristön säilyttämisen toimenpiteet
- Omavaraistalouden osaamiskeskuksen perustaminen Keski-Suomeen
- Kyberosaamisen vahvistaminen ja –strategia (alueen vahvuus)
- Maahanmuuton hallitseminen ja aktiivinen strateginen edistäminen tukemaan maakunnan elinvoimaisuutta
- Osaamisen hyödyntäminen ja kehittäminen, työvoiman saannin varmistaminen ja infran tehokas käyttö myös reuna-alueilla
- Kansainvälisten valmiuksien parantaminen monikulttuurisuuden vahvistuessa (monikulttuuriset yhteisöt aluerakenteen tukena)

Maakunnan saavutettavuus ja elinympäristö

- Reuna-alueiden saavutettavuuden varmistaminen → Paikallisväylästä maakunnallisen tukimallin kehittäminen
- Saavutettavuuden vahvistaminen Jyväskylä-Tampere-akselilla (kaksoisraide)
- Puhtaan elinympäristön brändäys
- Lähtutuotteiden kehittäminen ja markkinat
- Käsityövoiman järjestäminen ja kouluttaminen sekä toimitilojen saatavuuden varmistaminen (tyhjät tilat)
- Olemassa olevan infran ja aluerakenteen hyödyntämisen strategia

Asukkaiden hyvinvointi ja osallisuus

- SOTE-palveluiden tuottamisen malli ja sen kytkeminen aluerakenteeseen
- Välttämättömien valintojen tekeminen etupainotteisesti: esim. ennaltaehkäisevä terveydenhoito, paikallisneuvolat, etä- ja itsehoito
- Heikommassa tilanteessa olevien hyvinvoinnin turvaaminen
- Uusien työmahdollisuuksien ennakoiva kartoittaminen ja pirstaloitumisen uhkien ennakointi (edellyttää ketteriä koulutusmalleja ja jatkuvaa koulutusta)
- Palkkatyön (työvaltaisen työn) tekeminen houkuttelevaksi julkisella tuella
- Kestävän tuotannon ja laadukkaan työn strategia, maakunta tukee mm. verovaroin
- Maakunnallisten osallistumisalustojen (KSPIR.fi) kehittäminen
- Maakunnallinen vastikkeellisen tuen malli (huonon taloudellisen tilanteen vuoksi)
- Koulutusorganisaatioiden yhteistyön keskittäminen, monialaisen osaamisen strategia
- Turvallisuuden edistäminen

Skenaariokohtaiset varautumissuunnitelmat

SKENAARIO 2: Yksilöiden maailmat

Maakunnan elinvoimaisuus

- Osaamispääomaan panostaminen, innovaatioalustat, maakunnan keskeisten vahvuuksien ympärille
- Asiantuntijuutta tukevien palvelujen edistäminen huippuosaajien tarpeisiin
→ Terveysteknologian korkean asiantuntijuustason ylläpitäminen (hyvinvointitalous kärkenä)
→ Biotalousjalostus- ja biotalouden jalostusarvon käyttö/hyödyntäminen järkevästi (tarve kehittyä korkeamman jalostusarvon biotaloustuotteiden valmistajaksi)
- Matkailun mahdollisuuksien hyödyntäminen (yksilöllisten tarpeiden ja palveluiden tuottaminen)
- Alustatalouden edistäminen (liikkuminen, osaaminen, yhteisöllisyys, uudet sote-ratkaisut)

Maakunnan saavutettavuus ja elinympäristö

- Reuna-alueiden saavutettavuuden varmistaminen (tiedon liikkuminen, koulutus, liityntäliikenne)
- (Liikkumiseen liittyvien) alustaratkaisujen kehittäminen (esim. kimppakyyti-sovellukset)
- Ilmanlaadun ja hiljaisuuden mittaus ja todentaminen digitaalisesti
- Julkisen liikenteen ratkaisujen yksityistäminen yksilölliset tarpeet huomioiden
- Kannusterahoituksen tarjoaminen tarvittavien palveluiden rakentumisen mahdollistamiseksi
- Laadukkaiden etätyömahdollisuuksien edistäminen pendelöintitarpeen vähetessä
- Erityisesti lapsiperheille houkuttelevan asuin ympäristön kehittäminen (palvelut, yhteisö)

Asukkaiden hyvinvointi ja osallisuus

- Myös muiden kuin huippuosaajien hyvinvoinnista huolehtiminen (menestyjien kautta rakentuva eetos vahvan polarisaation tilanteessa) → esim. yritys vastuun edistäminen, joukkorahoitusratkaisut, vapaaehtoistyö, hyväntekeväisyys
- Uudenlaisten yksilöiden toimintaan nojaavien vakuutus- ja paikallisyhteisöjen tukeminen (esim. osuustoiminta)
- Henkilökohtainen budjetointi
- Yhteisöllisyyden edistäminen, joka tukee lapsiperheitä ja ikäihmisiä (esim. aluerakenne, kaavoitus, palveluiden sijoittaminen)
- Palvelusetelit ja asiakassetelit
- Julkisine palveluina: koulutus, ympäristövalvonta, infran rakentaminen/luvat, järjestämisen ja tuottamisen raja on entistä selkeämpi (maakunta vastaa palveluiden järjestämisestä, tuotanto markkinoilla)
- Monimuotoisen työnteon tukeminen (esim. uudelleen kouluttaminen, moniosaaminen)

Skenaariokohtaiset varautumissuunnitelmat

SKENAARIO 3: Paikalliset arvoyhteisöt

Maakunnan elinvoimaisuus

- Koulutukseen ja osaamispääoman kerryttämiseen sekä yksilöiden oman osaamisen markkinointiin panostaminen
- Pien- ja yhteisöyrittäjyydelle suotuisan toimintaympäristön luominen (esim. osaaminen, verkostot)
- Uusien ansaintamallien edistäminen matalan jalostusasteen tuotannossa
- Omaehtoiseen kehittämiseen kannustaminen (uudet toimeentulon lähteet)
- Hajautettujen oppimisympäristöjen sekä uudenlaisten koulutussisältöjen kehittäminen
- Energia- ja ruokaomavaraisuuden nostaminen ja pääoman kerääminen tulevaa kriisiä varten
- Energian hajautetun pientuotannon yleistymiseen vastaaminen (omistus/tuotanto/ kulutus saman yhteisön hallinnassa)
- Uudenlaisten innovaatioiden ja asiakaslähtöisen teknologian tukeminen (esim. kannustaminen, sallivuus, resurssien kohdentaminen)
- Keski-suomalaisen luonnon korostaminen matkailu- ja hyvinvointiliiketoiminnassa (esim. saunakulttuuri, luonnonlääkkeet)

Maakunnan saavutettavuus ja elinympäristö

- Sisäisten yhteyksien kehittäminen ja uudenlaisten liikkumiskäytäntöjen tukeminen (esim. ajoneuvojen yhteiskäyttö, teknologiset ratkaisut)
- Paikallistuotannon tarvitseman infran ylläpito ja kehittäminen
→ Teiden kunnossapito (uudenlaiset tieurakat, jossa maakunta antaa materiaalit ja yhteisö tekee työt)
- Luonnonympäristöstä huolehtiminen
- Hyvät yhteydet pääkaupunkiin
- Maakuntakaavoituksen kehittäminen yhteisöjen syntymisen edistämiseksi
- Vapaamman rakentamisen salliminen ja yhdyskuntarakenteen kehittäminen yhteisöllisen asumisen tarpeita vastaavaksi
- Kriittisen infrastruktuurin toimivuuden turvaaminen (esim. jäte- ja vesihuolto)
- Olemassa olevien rakenteiden hyödyntäminen (esim. tilojen yhteiskäyttö)
- Sekä maakunnan sisäisten että ulkoisten nopeiden tietoliikenneyhteyksien rakentaminen
- Ekokoulut vientituotteeksi

Asukkaiden hyvinvointi ja osallisuus

- Paikallisen päätöksenteon ja asukkaiden osallisuuden vahvistaminen (rakenteet, mahdollisuudet, kannustus, merkityksellisyys, digitaalisuus), esim. sähköiset kädennosto-äänestykset käyttöön
- Yksilöiden omaehtoisen toiminnallisuuden ja organisoitumisen mahdollistaminen sekä yhteistyön tukeminen
- Perusterveydenhuoltopalveluiden tehokas järjestäminen (käytössä yhteisölääkärit)
- Terveysteknologian ja tietoisuuden edistäminen (esim. perinnöllisten sairauksien välttäminen geeniteknologian avulla, rokotevastaisuuteen vaikuttaminen)
- Veron keruun tilalle uusia palvelu- ja käyttömaksuja
- Turvallisuuden edistäminen:
 - Yhtenäisyyden ja luottamuksen ilmapiiriin vahvistaminen
 - Merkityksellisen tekemisen löytäminen kaikille
 - Tiedonkulun varmistaminen

Skenaariokohtaiset varautumissuunnitelmat

SKENAARIO 4: Tekoälyn, rahan ja idän dominanssi

Maakunnan elinvoimaisuus

- Oppilaitosten kärkialojen kehittäminen maailman huipuksi
- Vaativien taso-ohjelmien tarjoaminen lahjakkaille yksilöille peruskoulutuksesta lähtien
- Aivotutkimukseen liittyvän tiedon ja palveluiden hyödyntäminen (esim. aivojen treenaus)
- Korkeakoulujen suorien kontaktien edistäminen Aasian metropolitoimijoihin (esim. opiskelija- ja tutkijavaihdot)
- Kiinan kielen ja kulttuurin opetuksen edistäminen
- Ulkomaalaisen työvoiman houkuttelemine hyvällä elämänlaadulla ja puhtaalla elinympäristöllä
- Datan, siitä johdettujen sovellutusten ja infran osaamisesta ja palveluista huolehtiminen
→ Keski-Suomi ICT osaamisen kärkijoukkoihin (avoimen tiedon keskuksen luominen)
- Virtuaalimatkaileuosaamisen ja palvelutarjonnan kehittäminen maailmanluokan tasolle
- Suomalaisen yrittäjyyden ja innovaatioiden tukeminen (esim. kotimaisuutta korostava yrittäjäkulttuuri, suomalaisten omistukset, yritysten myyntitulojen ohjaaminen uuteen yrittäjätoimintaan, open data)

Maakunnan saavutettavuus ja elinympäristö

- Toimivien yhteyksien kehittäminen erityisesti pk-seudulle ja kansainvälisille lentoasemille
- Automatisoituun liikenteeseen varautuminen
- Tietoturvan ja kyberturvallisuuden vahvistaminen
- Keski-suomalaisen ja keski-suomalaisten (henkilö)datan myynnistä saatavien korvausten riittävydestä huolehtiminen
- Väestön voimakkaaseen keskittymiseen varautuminen
- Keski-Suomi näyttäytyy hiljaisuuden, harvan asutuksen ja läheisen luonnon maakuntana
→ luodaan luontoreittejä ja –palveluja, joita yksilöt/mikroyrittäjät ylläpitävät ja toimivat oppaina
- Asukkaiden luontosuhteen ylläpitäminen ja kehittäminen virtuaalimaailman vastapainoksi (esim. luontopäiväkotit, jokamiehen oikeudet)

Asukkaiden hyvinvointi ja osallisuus

- Väestön ikääntymiseen ja muuttoliikkeeseen varautuminen
- Suomalaisten diplomatia- ja rauhan-neuvottelutaitojen, osaamisen ja kulttuurin kansainvälinen hyödyntäminen
- Hyvinvointipalvelujen kehittäminen (kognitiivisen ergonomian tarve – aivotutkimuksen hyödyntäminen)
- Rahoituksen varmistaminen huippututkimukseen ja tutkimustiedon soveltamiseen (aasialaiset yritykset)
- Vaihtoehtojen luominen ihmisten merkitykselliseen tekemiseen (osallisuutta on, että on mielekästä tekemistä vaikka ei ole varsinaista ”työtä”)
- Oikealla tavalla koulutusta ja osaamista (suurenevan kansan osan osaamisen tarpeeseen vastaaminen) – suppea ammatillinen koulutus riittävä?
- Polarisoitumisen ehkäiseminen riittävän koulutuksen turvaamisella?
- Teknologian ihmislähtöisestä kehittämisestä huolehtiminen (humaanisuus teknologian osaksi) → tämän huomioiminen myös koulutuksessa varhaiskasvatuksesta lähtien

Skenaariokohtaiset varautumissuunnitelmat

SKENAARIO 5: Kättä päälle -diplomatia

Maakunnan elinvoimaisuus

- Matkailun vahvempi brändäys (pelkkä turvallisuus ja luonto ei riitä)
- Resurssitehokkuuden edistäminen ja kiertotalousajattelun levittäminen alueen toimijoille
- Digitalouden yhdistäminen perinteisiin toimialoihin ja kaikille tasoille
- Kysyntä edellä tuotteiden ja palveluiden suunnittelussa → avoimen datan hyödyntäminen asiakastarpeen ymmärtämiseksi (ml. ennakoivat hyvinvointi- ja terveyspalvelut)
- Monialaisten, kansainvälisten innovaatioympäristöjen kehittäminen
- Kansainvälisten osaamisverkostojen hyödyntäminen
- Koulutus- ja osaamisviennin kehittäminen

Maakunnan saavutettavuus ja elinympäristö

- Sähkökäyttöisen (julkisen) joukkoliikenteen mahdollisuuksien ja infrastruktuurin kehittäminen
- Hyvän ja puhtaan ympäristön vaaliminen (ml. juomavesi, ilmanlaatu, hiljaiset ja pimeät alueet)
- Toimivien tietoliikenneyhteyksien varmistaminen koko maakunnan alueelle
- Tehdään Keski-Suomesta houkutteleva ympäristö asukkaille ja yrityksille (luonto, palvelut, kulttuuri jne.) → julkisvetoinen kulttuurikehittäminen
- Varmistetaan kattava ja toimintavarma sähkö- ja tietoverkko
- Aktiivinen alueen markkinointi sekä yritysten ja asukkaiden rekrytointi
- Etätyömahdollisuuksien kehittäminen

Asukkaiden hyvinvointi ja osallisuus

- Uusien tilaisuuksien/paikkojen/tapojen luominen päätöksentekoon osallistumiseksi (paikallisen tason vaikuttamisen ja kehittämisen turvaaminen)
- Digitaalisten osallistumismahdollisuuksien hyödyntäminen (myös uuden maakunnan suunnittelussa)
- Teknologiaosaamisen ja palveluiden käytön turvaaminen; huomioidaan, että kaikki eivät vielä käytä digitaalisia välineitä
- Kaikkien yhtäläisten oppimis- ja päätöksentekomahdollisuuksien varmistaminen
- Paikallisten oppimisyhteisöjen luominen ja kehittäminen sekä tilojen yhteiskäyttö (päivällä kouluja, illalla muussa käytössä)
- Monipuolisten digitaalisten palvelujen luominen (esim. vanhenevan väestön tarpeet, alueen digiarkkitehtuurin/verkkoalustan luominen)
- Fyysisten SOTE-keskusten kehittäminen myös digitaalisiksi (digitaaliset alustat ja virtuaali-ympäristöt, avoimeen dataan liittyvät hyvinvointiratkaisut)
- Terveystieteiden ja terveydenhuollon simultaaniympäristö Jyväskylän uuden keskussairaalan yhteyteen

Skenaarioista riippumattomat
välttämättömät toimenpiteet

Keski-Suomen skenaariot 2050

Skenaarioista riippumattomat välttämättömät toimenpiteet

Keskeisiä teemoja ja toimenpiteitä, joilla vahvistetaan asukkaiden hyvinvointia ja alueen menestystä riippumatta siitä, mikä skenaario lähtee toteutumaan.

Teknologiakehityksen edelläkävijyys

- Uudenlaisten paikallisten innovaatioiden tukeminen ja kokeilutoiminnan edistäminen
- Laadukkaan tiedon ja datan liikkuvuuden parantaminen liiketoiminnan kehittämisen tueksi ja asiakastarpeen ymmärtämiseksi (ml. ennakoivat hyvinvointi- ja terveystalvet)
- Teknologisen huippuosaamisen vahvistaminen ja laajamittaisempi hyödyntäminen (ml. aivotutkimus, kyberturvallisuus, hyvinvointiteknologia)
- Teknologian ihmislähtöisestä kehittämisestä huolehtiminen

Uudenlaisen osaamispääoman hallinta

- Tulevaisuuden osaamistarpeiden ja maakunnan keskeisiin vahvuuksiin linkittyvien kyvykkyyksien ennakointi ja vahvistaminen (ml. innovaatioalustat, virtuaalisuus, hankinta- ja kilpailutusosaaminen)
- Monialaisten, kansainvälisten innovaatioympäristöjen kehittäminen ja osaamisverkostojen hyödyntäminen
- Moniosaajuuden kehittäminen ja elinikäisen oppimisen vahvistaminen
- Koulutusrakenteiden ja -muotojen uudistaminen (monialaisen osaamisen strategia, uudelleen koulutus, oppimisyhteisöt)

Elinkeinoelämän ja työn muutoksessa menestyminen

- Alueellisten verkkoalustojen kehittäminen (esim. liikkuminen, osaaminen, yhteisöllisyys, uudet sote-ratkaisut)
- Pienyrittäjien ja -verkostojen sekä monitoimijuuden tukeminen
- Joustavien työtapojen ja -tilojen kehittäminen ja etätöiden mahdollistaminen

Keski-Suomen skenaariot 2050

Skenaarioista riippumattomat välttämättömät toimenpiteet

Keskeisiä teemoja ja toimenpiteitä, joilla vahvistetaan asukkaiden hyvinvointia ja alueen menestystä riippumatta siitä, mikä skenaario lähtee toteutumaan.

Resurssiviisaan ja vastuullisen maakunnan kehittäminen

- Kiertotalouden ja resurssivirtojen tehokkaan käytön vahvistaminen sekä niihin liittyvien uudenlaisten liiketoimintaratkaisujen edistäminen
- Olemassa olevan aluerakenteen ja infrastruktuurin tehokkaampi hyödyntäminen (esim. tilojen yhteiskäyttö)
- Yhdyskunnan toimintojen ja rakenteiden sekoittumisen tukeminen (esim. työ, tuotanto, asuminen, palvelut, vapaa-aika)
- Toiminnan avoimuuden, joustavuuden ja vastuullisuuden korostaminen (ml. kulutuskäyttäytymiseen vaikuttaminen)

Toimivien ja nopeiden yhteyksien turvaaminen

- Reuna-alueiden saavutettavuuden varmistaminen (tiedon liikkuminen, koulutus, liityntäliikenne, kimppakyyti-sovellukset)
- Kannusterahoituksen tarjoaminen tarvittavien palveluiden rakentumisen mahdollistamiseksi
- Toimivien tietoliikenneyhteyksien varmistaminen koko maakunnan alueelle

Puhtaasta luonnonympäristöstä kilpailuetu

- Puhtaan ja terveellisen elinympäristön ylläpitäminen ja korostaminen vetovoimatekijänä (ml. veden- ja ilmanlaadun sekä hiljaisuuden mittaaminen ja todentaminen digitaalisesti)
- Luonnon virkistyskäyttöön ja lähimatkailuun panostaminen (hiljaisuuden ja rauhoittumisen tarjoaminen kaupungistuvalla väestölle)

Keski-Suomen skenaariot 2050

Skenaarioista riippumattomat välttämättömät toimenpiteet

Keskeisiä teemoja ja toimenpiteitä, joilla vahvistetaan asukkaiden hyvinvointia ja alueen menestystä riippumatta siitä, mikä skenaario lähtee toteutumaan.

Hyvinvoinnin turvaaminen työn ja teknologian murroksessa

- Kokonaisvaltaisen ja ennaltaehkäisevän terveydenhuollon edistäminen
- Terveysteknologian korkean asiantuntijuustason ylläpitäminen
- Hyvinvointi- ja terveysteknologian luomien mahdollisuuksien hyödyntäminen (ml. virtuaaliympäristöt, etä- ja itsehoito)
- Eriarvoistumisen ja syrjäytymisen ehkäiseminen (esim. maahanmuutto, kaavoitus, koulutus, teknologiaosaaminen)

Paikallinen päätöksenteko ja yhteiskehittäminen

- Asukkaiden matalan kynnyksen osallistumisen mahdollistaminen (esim. osallistumisalustat, asukasraadit, henkilökohtainen budjetointi, yritys- ja järjestöyhteistyö)
- Palvelujen yhteiskehittämisen edistäminen (esim. ikääntyvien henkilöiden laajempi osallistaminen)
- Toiminnan läpinäkyvyyden lisääminen ja joustavat ratkaisut

Uusyhteisöllisyyden edistäminen

- Kansalaisaktiivisuuden sekä omaehtoisen toiminnallisuuden ja organisoitumisen mahdollistaminen (esim. paikalliset alustat ja verkostot, uudenlaiset yhteistyömallit mm. järjestö- ja hallitustoiminnassa)
- Yhteenkuuluvuuden tunteen vahvistaminen
- Maahanmuuttajien osallisuuden ja yhdenvertaisuuden tukeminen